

Marzena Błach

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

marzena.blach@libpost.up.krakow.pl

Biblioteka dla Erasmusa? Działania bibliotek uniwersyteckich na rzecz międzynarodowej społeczności akademickiej

Słowa kluczowe: program Erasmus, biblioteki akademickie, społeczność międzynarodowa

Abstrakt: Biblioteki publiczne są predestynowane do działań na rzecz mniejszości narodowych. Zarówno w Polsce, jak i w całej Europie prowadzą różnorodne inicjatywy adresowane do obcokrajowców. Czy w działalności innych typów bibliotek jest miejsce na wielokulturowość? W środowisku akademickim współpraca międzynarodowa to standard. Jedną z jej form są wyjazdy pracowników w celach szkoleniowych lub prowadzenie zajęć dydaktycznych oraz staże studenckie w ramach programu Erasmus. Beneficjenci programu Erasmus przebywający na polskich uczelniach z reguły nie posługują się językiem polskim. Czy oferta bibliotek uniwersyteckich w Polsce uwzględnia potrzeby tej grupy czytelników lub potencjalnych czytelników? Celem artykułu jest podjęcie zagadnienia tworzenia przez biblioteki uczelni wyższych oferty liczącej się z potrzebami międzynarodowej społeczności akademickiej.

Keywords: Erasmus programme, academic libraries, international community

Abstract: Public libraries are predestined to act for the benefit of national minorities. Both in Poland and throughout Europe, public libraries run various initiatives specifically addressed to foreigners. Is there any space for multiculturalism in the activities of other library types? In the academic environment, international cooperation is a standardized set of activities within the Erasmus programme, for example, external employee training or conducting classes for foreign students or student internships. The beneficiaries of the Erasmus programme studying at Polish universities usually do not speak Polish at all. Does the university library in Poland include the information and communication needs of this particular group of users or such potential users? The aim of the article is to discuss the idea of creating an offer by the university libraries that meets the needs of the international academic community.

Wielokulturowość (angielskie *multiculturalism*) to termin socjologiczny, oznaczający „zróżnicowanie kulturowe na danym terenie” i „występowanie obok siebie, przenikanie się różnych kultur” [29, s. 296]. Według Denisa Lacorne’a kategoria wielokulturowości pojawiła się po raz pierwszy w recenzji książki Edwarda Haskella: *Lance. A Novel about Multicultural Men* (*Lance. Powieść o wielokulturowym człowieku*) [6, s. 41]. Jako idea społeczna zaczęła się kształtować na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w. w Kanadzie podczas debaty nad strukturą etniczną kraju. W Stanach Zjednoczonych wystąpiła w związku z walką o prawa obywatelskie [6, s. 43]. W tych państwach tematyka

dotycząca wielokulturowości jest od lat obecna w publikacjach z zakresu bibliotekarstwa i bibliotekoznawstwa. Herbert S. White, emerytowany profesor Indiana University, opublikował w 1995 r. artykuł, w którym zwrócił uwagę na rolę bibliotek w promowaniu wspólnoty w zróżnicowanych etnicznie społeczeństwach [23, s. 43–44]. O tym, jak osiągać jedność przez akcentowanie różnorodności w wielokulturowym społeczeństwie, pisała Corrine O. Nelson w sprawozdaniu z Drugiej Narodowej Konferencji Afro-Amerykańskich Bibliotekarzy [15, s. 38–41]. Kilka lat wcześniej Roberto G. Trujillo i David C. Weber na łamach *Journal of Academic Librarianship* podjęli próbę analizy sukcesów i porażek w działaniach na rzecz wielokulturowości prowadzonych przez amerykańskie biblioteki akademickie [22, s. 157–161] a Carla Stoffle z Biblioteki Uniwersytetu Michigan (*University of Michigan Library*) opisywała modelową bibliotekę akademicką funkcjonującą w wielokulturowym środowisku [20, s. 47–51]. W 2013 r. ukazał się artykuł Charlene L. Al-Qallaf i Josepha J. Miki, podejmujący zagadnienie wielokulturowości w bibliotekoznawstwie i nauce o informacji. Autorzy zwrócili w nim uwagę, iż w procesie rekrutacji kandydatów na studia z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej konieczne jest preferowanie studentów z wielokulturowych środowisk. Współcześnie drugi język (inny niż angielski) uznawany jest za nieodzowną umiejętność profesjonalistów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa [1, s. 1–20]. Wielokulturowość w bibliotece osiąga się na różne sposoby, nie tylko poprzez odpowiednią politykę kadrową. Aby oferta biblioteki mogła spełniać oczekiwania czytelników wywodzących się z różnych wielokulturowych kręgów, niezbędna jest odpowiednia polityka gromadzenia zbiorów. Przykładowo, Terrence E. Young w artykule opublikowanym na łamach *Library Media Connection* podaje wskazówki, jak budować kolekcję biblioteki szkolnej i rekomenduje publikacje pozwalające uczniom zrozumieć kulturę muzułmańską [28, s. 47–49].

W Australii, uchodzącej obok Kanady i Stanów Zjednoczonych za miejsce narodzin idei społecznej wielokulturowości, biblioteki szczytą się długimi tradycjami w zakresie obsługi wielokulturowych społeczności [19, s. 116]. W ofercie bibliotek rejonu Australian Capital Territory (ACT) znajdują się konwersacje angielskie w grupach (zajęcia organizowane są dla dorosłych i mają na celu doskonalenie umiejętności językowych imigrantów); dwujęzyczne sesje czytania i opowiadania bajek oraz baśni dla całych rodzin (spotkania prowadzone są w języku angielskim i indonezyjskim lub angielskim i niemieckim); wystawy (współorganizowane przez instytucje takie, jak *African Australian Association*, *Canberra Chinese Woman's Association*) oraz odrębne kolekcje w 18, innych niż angielski, językach, obejmujące książki, filmy DVD, czasopisma i prasę codzienną. W przypadku gdy w bibliotekach ACT nie ma potrzebnych materiałów, wypożyczane są one ze *State Library of New South Wales* (NSW). *State Library* koordynuje inicjatywy na rzecz wielokulturowej społeczności, współpracuje z siecią bibliotek publicznych w dostarczaniu informacji, udostępnianiu zbiorów i świadczeniu usług bibliotecznych. Przykładowo w latach 2009–2010 r. umożliwiła dostęp do 70 tys. książek w 44 językach na miejscu lub w ramach realizowanych przez sieć wypożyczeń międzybibliotecznych [19, s. 117]. Ciekawym narzędziem dla bibliotekarzy jest udostępniany bezpłatnie przez NSW wielojęzyczny słownik. *Multilingual Glossary* to baza danych zawierająca słownictwo powszechnie stosowane w bibliotekarstwie. Uwzględnia zwroty w 49 językach świata (np. hebrajskim, indonezyjskim, japońskim, polskim, tureckim, wietnamskim), które mają ułatwiać komunikację między

bibliotekarzami i czytelnikami wywodzącymi się ze zróżnicowanych środowisk językowych. Podobne inicjatywy oferują również inne stany w Australii – szczególnie pisała o nich Sarah Steed. Wśród najciekawszych warto wspomnieć Cyfrowe Archiwum Tubylców (*Indigenous Digital Archive*) oraz *Human Library*. Projekt „Ludzka Biblioteka” polega na zapraszaniu do bibliotek ludzi z różnych kręgów kulturowych, którzy niczym książki wypożyczone z biblioteki, goszczą u czytelników zainteresowanych poznaniem osoby reprezentującej określoną narodowość. Biblioteki publiczne w Australii oferują również szkolenia z zakresu praw obywatelskich czy kursy komputerowe prowadzone w języku chińskim, hiszpańskim i wietnamskim – te ostatnie odbywają się w stanie Victoria [19, s. 116–124].

Również w Europie na gruncie bibliotekarskim pojęcie „wielokulturowości” pojawia się w związku z integracją mniejszości narodowych. W bibliotekach publicznych, takich jak np. Büchereien Wien (miejska biblioteka w Wiedniu) zwraca uwagę oferta adresowana do obcokrajowców. Księgozbiór tworzy 15 tys. publikacji w 33 różnych językach¹. Dwujęzyczne wydarzenia organizowane są zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci. Uwzględniając potrzeby czytelników z różnych kręgów kulturowych, w Büchereien Wien wyodrębniono osobne stanowiska komputerowe przeznaczone tylko dla pań.

Podobnie w Polsce, biblioteki prowadzą działania zorientowane na integrację mniejszości narodowych. Przykładowo w siedmiu filach Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu odbywają się bezpłatne spotkania językowe dla obcokrajowców w ramach projektu „Wrocław na językach świata”. Przedsięwzięcie realizuje Wrocławskie Centrum Integracji w partnerstwie z MBP. Ważną część księgozbioru MBP we Wrocławiu stanowią materiały do nauki języka polskiego. Innym przykładem projektu angażującego biblioteki publiczne w działania na rzecz społeczeństwa wielokulturowego w Polsce jest inicjatywa: „Biblioteki jako wrota integracji Imigrantów w UE”. Jej celem jest opracowanie dobrych praktyk w zakresie integracji imigrantów oraz tzw. ścieżek edukacyjnych, prowadzących do lepszego zrozumienia przez nich odmienności kulturalnej, sytuacji społecznej i politycznej kraju, w którym żyją oraz utworzenie pilotażowej sieci bibliotek publicznych w celu wdrożenia strategicznych wskazówek na szczeblu regionalnym. W programie uczestniczą następujące polskie biblioteki: Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Marszałka J. Piłsudskiego w Łodzi, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Bełchatowie, Powiatowa i Gminna Biblioteka Publiczna w Jerzmanowicach. Program „Biblioteki jako wrota integracji Imigrantów w UE” realizowany jest wspólnie z partnerami niemieckimi, duńskimi i holenderskimi przez Stowarzyszenie Willa Decjusza, Association of Library and Information Professionals of the Czech Republic, Danish National Library Authority, Stadtbücherei Frankfurt am Main i Gemeentebibliotheek Utrecht z Holandii [4].

Jak pisze Daniel Wiśniewski: „współcześnie coraz większą uwagę zwraca się na umiędzynarodowienie uczelni, na to, w jaki sposób przygotowują one do życia w wielokulturowym społeczeństwie. Polskie uczelnie dopiero uczą się rywalizacji o zagranicznych studentów. Według danych GUS ich umiędzynarodowienie nie przekracza 1% [25, s. 22]. Od czasu ukazania się tekstu Daniela Wiśniewskiego stopień umiędzynarodowienia polskich uczelni stopniowo wzrastał. Zgodnie z informacjami opublikowanymi przez Ministerstwo

¹ Stan na VII 2014 r.

Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 2015 r. studenci zagraniczni coraz częściej wybierają polskie szkoły wyższe. W 2014 r. ich liczba wzrosła o ponad 10 tys. osób (z niecałych 36 tys. do ponad 46 tys.). Tym samym współczynnik umiędzynarodowienia polskich uczelni wzrósł z 2,3 do 3,1% – wynika z raportu opublikowanego przez GUS. Na naszych uniwersytetach kształcą się obywatele 158 krajów. Największą grupę stanowią Ukraińcy, znaczna jest również liczba Białorusinów, a także Norwegów, Szwedów, Hiszpanów i Turków [17].

W obrębie Unii Europejskiej czynnikiem sprzyjającym integracji nauki i szkolnictwa wyższego jest mobilność studentów i pracowników naukowych w ramach programu Erasmus. Wśród priorytetów tego, istniejącego od 1995 r., programu są: współpraca europejskich szkół wyższych w zakresie nauczania, wysyłanie studentów na zagraniczne praktyki i stypendia, a nauczycieli akademickich w celach szkoleniowych lub dydaktycznych. Przewidywane jest, że w okresie 2014–2020 z programu Erasmus+ skorzysta 4 mln osób, w tym 2 mln studentów [5].

Stażyci programu Erasmus, z uwagi na barierę językową, stanowią specyficzną grupę na polskich uniwersytetach. Przebywają w naszym kraju zbyt krótko, by nabyć umiejętność sprawnego posługiwania się językiem polskim. Celem niniejszego referatu jest przedstawienie dobrych praktyk w zakresie świadczenia usług dla studentów programu Erasmus przez polskie biblioteki akademickie. Z uwagi na charakter artykułu – przyczynek do badań – zrezygnowano z szeroko zakrojonych badań ankietowych na rzecz kwerendy internetowej, uzupełnionej o studium przypadku na przykładzie inicjatyw Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (BG UP).

Jak wynika z kwerendy przeprowadzonej w Internecie, wiele polskich bibliotek uniwersyteckich zachęca stypendystów programu Erasmus do korzystania ze swoich zbiorów i usług. Jedną z form informowania i promowania bibliotek jest wydawanie różnego rodzaju informatorów lub ulotek anglojęzycznych adresowanych do studentów programu Erasmus, w wersji drukowanej lub elektronicznej. Przykładem takich publikacji dostępnych online są informatory w całości poświęcone: Bibliotece Politechniki Łódzkiej oraz Centrum Wiedzy i Informacji Naukowo Technicznej Politechniki Wrocławskiej [3; 27]. Podstawowe informacje o bibliotekach uczelnianych zamieszczane są standardowo w ogólnych poradnikach opracowywanych przez poszczególne ośrodki akademickie dla stypendystów programu Erasmus. Przykładem jest dokument opracowany w z 2012 r. na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej pt. *Erasmus guide for international students* czy też przewodnik wydany przez Collegium Medicum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu [11; 16]. Jednak najpopularniejszą formą promocji usług bibliotecznych wśród tej grupy potencjalnych czytelników są spotkania informacyjne, organizowane w ramach uczelnianych dni zapoznawczych lub niezależnie od nich.

W kwerendzie internetowej, mającej na celu odszukanie polskich bibliotek uczelnianych oferujących takie szkolenia (tab. 1), posłużono się jedną z najpopularniejszych wyszukiwarek – Google. Zapytania wyszukiwawcze sformułowano w języku angielskim. Fraza: *library induction for erasmus students* przekierowuje do szkoleń organizowanych przez biblioteki zagraniczne. Spotkania takie oferuje np. UAL – University of the Arts London. Zapytanie *library training for erasmus students* odsyła do strony Biblioteki Politechniki Łódzkiej (link pojawił się na czwartym miejscu), która oferuje szkolenie online na

platformie WIKAMP dla stypendystów programu Erasmus (obowiązkowe dla studentów pierwszego roku). Również Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego prowadzi obowiązkowe szkolenia dla tej grupy studentów. Angielska wersja kursu internetowego z „Przysposobienia Bibliotecznego” dostępna jest na Uczelnianej Platformie Zdalnego Kształcenia e-Campus. Kursy biblioteczne w tej postaci oferuje również Uniwersytet Mikołaja Kopernika. Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu na platformie Moodle zamieszcza prezentację, udostępnia słownik polsko-angielski i angielsko-polski z najczęściej używanymi bibliotecznymi terminami oraz proponuje kilka terminów zwiedzania biblioteki (w semestrze letnim 2016/2017 były to trzy dni w lutym i marcu, na zwiedzanie biblioteki obowiązuje wcześniejsza rejestracja). Spotkania w bibliotece organizuje również Instytut Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Szkolenia biblioteczne dla grupy studentów z programu Erasmus oferuje także Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej. Z kolei prezentacje ułatwiające orientację w bibliotece wyświetlane są przez Uczelnię Łazarskiego podczas spotkań ze studentami. Informacje o tych spotkaniach zamieszczane są na stronie internetowej biblioteki pod hasłem *library meeting for erasmus students*. Politechnika Poznańska organizuje spotkanie, podczas którego stypendyści programu Erasmus mogą się zapoznać z uczelnią i biblioteką. Prezentacja na temat biblioteki dostępna jest na stronie www uczelni w formacie pdf. Zamieszczone są w niej podstawowe informacje o godzinach otwarcia, zapisach, regulaminie korzystania z czytelni, bazach danych i innych zasobach elektronicznych oraz instruktaż, jak posługiwać się urządzeniem do samodzielnego rejestrowania wypożyczeń.

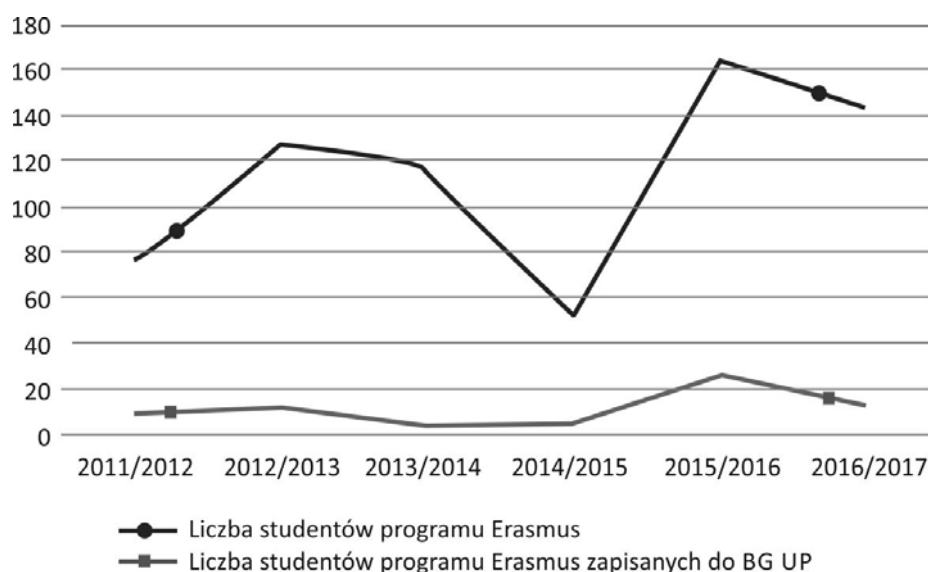
Tabela 1. Wybrane biblioteki akademickie w Polsce oferujące szkolenia/spotkania informacyjne dla studentów programu Erasmus

Nazwa biblioteki	Wersje językowe strony www	Wersje językowe interfejsu katalogu	Spotkania informacyjne/szkolenia online	Inne
Biblioteka Politechniki Łódzkiej	angielska	angielska	tak	<i>Library training for ERASMUS Students</i> (e-informator)
Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego	angielska	angielska	tak	-
Biblioteka WNS Uniwersytetu Wrocławskiego	-	-	tak	-
Biblioteka Uniwersytecka UMK	angielska	-	tak	-
Biblioteka Medyczna UMK w Bydgoszczy	angielska	angielska	tak	<i>Erasmus Guide</i> (e-informator)
Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej	angielska	angielska	tak	-
Biblioteka Uczelni Łazarskiego	angielska	angielska	tak	-
Biblioteka Politechniki Poznańskiej	angielska	angielska	tak	-
Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego	-	angielska	tak	<i>Main Library for visitors</i>

Źródło: opracowanie własne.

Swoją ofertę adresowaną do studentów programu Erasmus posiada również Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Studenci programu Erasmus nie stanowią wyodrębnionej grupy jej czytelników. Na zapis decydują się tylko pojedyncze osoby (tab. 2, rys. 1). Oszacowano, iż w roku akademickim 2016/2017 do Biblioteki Głównej zapisało się trzynastu studentów programu Erasmus. Chętnie odwiedzane są przez nich także specjalistyczne biblioteki neofilologiczne. Przykładowo, do Biblioteki Instytutu Neofilologii – Sekcji Angielskiej w roku akademickim 2016/2017 zapisało się 18 osób, a 20 korzystało z jej zasobów na miejscu².

Rysunek 1. Studenci programu Erasmus zapisani do BG UP w latach 2011/2012–2016/2017

Źródło: opracowanie własne.

Księgozbiór anglojęzyczny BG UP nie może konkurować ze zbiorami biblioteki Sekcji Angielskiej, ale jest poszerzany o tytuły zagraniczne. W celu rozpowszechnienia informacji o tych zbiorach oraz rozreklamowaniu usługi Wypożyczeń Międzybibliotecznych wśród studentów programu Erasmus organizowane są specjalne spotkania. Z uwagi na fakt, iż beneficjenci programu nie znają języka polskiego oraz przebywają na uczelni tylko jeden lub dwa semestry i jako specyficzna grupa potencjalnych czytelników wymagają szczególnej uwagi ze strony bibliotekarzy, szkolenia nie są prowadzone na platformie e-learningowej tylko mają formę spotkania informacyjnego.

Inicjatywa zorganizowania spotkania przybliżającego BG UP studentom programu Erasmus zrodziła się pod koniec 2013 r. Zauważono wówczas zwiększone zainteresowanie stypendystów programu korzystaniem z Czytelni Głównej (miejsca do indywidualnej pracy na własnym laptopie w ciszy) oraz Oddziału Informacji Naukowej (wydruk dokumentów/prac zaliczeniowych). Spotkanie pilotażowe przeprowadzone zostało w styczniu 2014 r. Wydarzenie kontynuowano w kolejnych latach: w 2015 r. odbyły się dwie edycje (w semestrze letnim i zimowym), podobnie w 2016 r. (marzec/październik). Na spotkanie zorganizowane w marcu 2016 r. przybyły tylko 3 osoby (3,2%) spośród 94 studentów (100%), którzy

² Stan na 04.05.2016 r.

przyjechali do Krakowa, aby studiować na UP w semestrze letnim. Pomimo tak niskiej frekwencji, na prośbę koordynatora z Biura Współpracy Międzynarodowej, przeprowadzenia spotkań nie zaniechano. W kolejnej edycji (październik 2016 r.) uczestniczyło zaledwie 6 osób, co stanowi 5,6% wszystkich studentów przebywających w semestrze zimowym na UP w ramach programu Erasmus (106 osób). Następne spotkanie miało miejsce 16 lutego 2017 r. (w tygodniu, w którym kolejni studenci programu Erasmus przyjechali do Krakowa, by studiować na UP w semestrze letnim w roku akademickim 2016/2017) i wzięło w nim udział 27 osób, czyli 71% spośród nowych stypendystów (38 osób).

Wszystkie spotkania prowadzone są według podobnego schematu. W celu zapoznania studentów programu Erasmus z ofertą Biblioteki Głównej i bibliotek instytutowych Uniwersytetu Pedagogicznego wyświetlana jest prezentacja zatytułowana: *The Main Library of the Pedagogical University of Cracow*. W części wprowadzającej uczestnicy dowiadują się o przyznanej Krakowowi w 2013 r. tytule Miasta Literatury UNESCO oraz gdzie zlokalizowane są wybrane krakowskie biblioteki: Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Biblioteka Jagiellońska, biblioteki Instytutu Neofilologii Uniwersytetu Pedagogicznego (Sekcji: Angielskiej, Romańskiej oraz Rosyjskiej i Germańskiej). Ponadto poznają zasady korzystania ze zbiorów i usług oferowanych przez BG UP i jej poszczególne oddziały: Wypożyczalnię, Czytelnię Główną, Czytelnię Czasopism, Oddział Informacji Naukowej, Oddział Digitalizacji i Reprografii ze szczególnym uwzględnieniem zagranicznych baz danych, usług reprograficznych, wielojęzycznego księgozbioru. Każde spotkanie ma charakter informacyjno-szkoleniowy. W związku z tym przeprowadzany jest instruktaż: jak zapisać się do Biblioteki Głównej? Jak wyszukiwać i zamawiać książki w katalogu OPAC? Uczestnicy informowani są również o możliwości sprowadzenia książek w ramach wymiany międzybibliotecznej. Dotychczas jednak żaden ze studentów programu Erasmus nie skorzystał z tej opcji. Czas trwania spotkania wynosi ok. 45 minut.

Uczestnicy ostatniej edycji (luty 2017 r.) po raz pierwszy wzięli udział w krótkim badaniu ankietowym. Ankietę przeprowadzono, aby zweryfikować przydatność szkolenia i potrzebę kontynuacji tej inicjatywy w związku z kilkakrotnie powtarzającą się niską frekwencją. Ankieta składała się z czterech pytań (trzech zamkniętych i jednego otwartego, gdzie można było podać sugestie i komentarze na temat spotkania). Rozdano 27 kwestionariuszy. Wszyscy studenci oddali wypełnione formularze. Na pytanie, czy planujesz zapisać się do Biblioteki Głównej, 27 osób, czyli 100% uczestników spotkania odpowiedziało „tak”. W dniu przeprowadzania szkolenia nie zapisała się ani jedna osoba, co wynikało z faktu, iż studenci nie otrzymali jeszcze legitymacji studenckich. Na pytanie, czy tego typu spotkania powinny być kontynuowane, ankietowani jednogłośnie odpowiedzieli „tak” (27 głosów). Spotkanie za użyteczne, pomocne uznało 19 osób, za „raczej pomocne” 8. Nikt z uczestników nie uznał szkolenia za „nieprzydatne”.

Komentarze i sugestie w pytaniu czwartym zamieściło 17 respondentów (10 studentów nie miało żadnych uwag). Wśród uwag wyróżniały się następujące postulaty:

- opracowanie anglojęzycznej wersji strony domowej BG UP (w kwietniu 2017 r. opublikowana została nowa wersja strony internetowej BG UP, jej odpowiedniki w wersjach obcojęzycznych są w przygotowaniu);

- połączenie spotkania z odwiedzinami w bibliotekach instytutowych (kolejna edycja spotkania przeprowadzona zostanie jesienią, w zmodyfikowanej formie uwzględniającej odwiedzinę w Czytelni Czasopism, Oddziale Informacji Naukowej oraz w Bibliotece Instytutu Neofilologii);
- prośba o dodatkowe materiały informacyjne w języku angielskim (mapa uwzględniająca biblioteki instytutowe i inne biblioteki krakowskie).

Stypendyści programu Erasmus zapisywani do BG UP mają takie same prawa i przywileje jak wszyscy pozostali studenci UP, dlatego też dotychczas nie byli wyodrębniani jako osobna kategoria czytelników.

Na podstawie list studentów zagranicznych przebywających w uczelni w ramach programu „Uczenie się przez całe życie”, dostarczanych przez Dział Nauki i Współpracy z Zagranicą, uzupełnianych przez pracowników Oddziału Udostępniania o datę zapisu do BG UP, zebrano dane na temat liczby stypendystów programu Erasmus korzystających z BG UP (tab. 2). W okresie od roku akademickiego 2011/2012 do 2016/2017 wśród czytelników BG UP znalazło się 67 „Erasmusów”, czyli 9,8% wszystkich stypendystów programu Erasmus przebywających w UP w omawianym okresie. Nie jest to duża liczba. Odnosić jednak należy, iż korzystanie z Czytelni Głównej (praca z laptopami i materiałami własnymi, ksero, skanowanie) i Oddziału Informacji Naukowej (dostęp do zagranicznych bazy danych, drukowanie, skanowanie) jest możliwe bez zapisu do BG UP, stąd nie można podać, ilu studentów programu Erasmus skorzystało w ostatnich latach z tych usług. W zbiorach BG UP znajdują się m.in. publikacje: anglojęzyczne (2 305), niemieckojęzyczne (839), francuskojęzyczne (738), wykazywane przez katalog komputerowy. Biblioteka Główna dysponuje również materiałami do nauki języka polskiego jako obcego. Korzystają z nich nie tylko studenci programu Erasmus, ale także inni zagraniczni czytelnicy zapisywani do biblioteki na podstawie kaucji.

Tabela 2. Studenci w ramach programu Erasmus w BG UP

Rok akademicki	Semestr	Liczba studentów w ramach programu Erasmus w UP	Liczba studentów w ramach programu Erasmus zapisanych do BG UP
2011/2012	I	48	3
	II	29	5
2012/2013	I	91	9
	II	36	3
2013/2014	I	84	1
	II	32	2
2014/2015	I	53	5
	II	b.d.	b.d.
2015/2016	I	70	23
	II	94	3

2016/2017	I	106	8
	II	38	5
RAZEM:		681	67

Źródło: opracowanie własne.

Poprzez organizowanie spotkań informacyjnych dla stypendystów programu Erasmus, podczas których przekazywane są informacje o różnojęzycznych zbiorach, możliwości korzystania z usług reprograficznych, czytelniach, bazach danych i zagranicznych tytułach czasopism, jak również prezentacji o bibliotece w języku angielskim umieszczonej na stronie internetowej, BG UP wychodzi na przeciw potrzebom czytelników z zagranicy.

Daniel Wiśniewski zwraca uwagę, iż „uczelnia powinna być ośrodkiem tworzenia wzorców kulturowych opartych na tolerancji. Miejscem promowania takich wartości, jak: otwartość, poszanowanie praw człowieka, poszanowanie swobód światopoglądowych” [25, s. 23]. Otwartość BG UP na inne kultury wyraża się m.in. w aktywnym uczestnictwie w programie Erasmus. Od 2012 r. w bibliotece zorganizowano staże dla 49 bibliotekarzy zagranicznych (rok akademicki 2012/2013 – 18 osób, 2013/2014 – 7 osób, 2014/2015 – 12 osób, 2015/2016 – 9 osób, 2016/2017 – 3 osoby) reprezentujących uczelnie partnerskie z kilkunastu krajów (Austrii, Belgii, Czech, Hiszpanii, Irlandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Portugalii, Rumunii, Słowacji, Turcji). W latach 2010–2016 w tej formie doskonalenia zawodowego brało udział 40 pracowników UP (reprezentujących całą sieć biblioteczną UP, z uwzględnieniem bibliotek instytutowych i wydziałowych). Odwiedzili oni biblioteki akademickie w Austrii, Belgii, Chorwacji, Czechach, Francji, Grecji, Hiszpanii, Irlandii, Słowacji, Szwajcarii, Wielkiej Brytanii, na Litwie, w Norwegii, Turcji oraz we Włoszech.

Promocji wielokulturowości w BG UP służą również spotkania z kulturą różnych państw (nie tylko europejskich), organizowane cyklicznie od 2010 r., kiedy to BG UP włączyła się w obchody Tygodnia Bibliotek. Od 2013 r. jako samoistne wydarzenie kulturalne funkcjonuje noc w bibliotece, w ramach której studenci i pracownicy UP mają okazję do poznania literatury, zwyczajów i obyczajów – jednym słowem szeroko pojętej kultury i dziedzictwa takich krajów, jak Japonia, Rosja, Włochy, Hiszpania, Gruzja, Stany Zjednoczone. Inicjatywa ta ma już bogatą literaturę (głównie o charakterze sprawozdawczym, reporterskim).

Reasumując – BG UP dba o dostosowanie oferty do potrzeb całej społeczności akademickiej z uwzględnieniem studentów programu Erasmus, zgodnie ze swoją misją, którą jest: „profesjonalne zaspokajanie potrzeb i oczekiwań użytkowników oraz aktywne wspieranie procesów naukowo-badawczych i edukacyjnych w Uniwersytecie Pedagogicznym” [13].

Polskie biblioteki akademickie mogą i powinny w szerszym zakresie dostosować swoją ofertę do potrzeb studentów obcojęzycznych poprzez odpowiednią politykę gromadzenia zbiorów, uwzględniającą publikacje zagraniczne. W zakresie informowania o zbiorach niezbędne jest posiadanie różnych wersji językowych strony domowej i katalogu online, podobnie jak wydawanie ulotek, folderów informacyjnych i innych materiałów reklamujących usługi danej biblioteki. Równie istotne jest organizowanie wycieczek po bibliotece

i przygotowywanie anglojęzycznych kursów bibliotecznych. Jak wskazuje IFLA, istnieje dziesięć powodów, dla których warto przygotować ofertę wielokulturową w bibliotece. Przede wszystkim, aby w pełni realizować swoją misję służenia danej społeczności. W odniesieniu do bibliotek uniwersyteckich jest to misja służenia międzynarodowej społeczności akademickiej reprezentowanej przez pracowników i studentów zagranicznych oraz beneficjentów programu Erasmus. Wielojęzyczna oferta bibliotek odgrywa znaczącą rolę w tworzeniu wiedzy i budowaniu harmonijnego wielokulturowego społeczeństwa, a ponadto inspiruje innowacje [10].

Reasumując – biblioteki uniwersyteckie powinny prowadzić swoją działalność z uwzględnieniem idei wielokulturowości. Inspiratorami procesu budowania wielokulturowych bibliotek akademickich mogą (i powinni) być bibliotekarze partycypujący w zagranicznych szkoleniach. Do efektów takich wyjazdów pracowników BG UP zaliczyć należy inicjatywę organizowania spotkań informacyjnych dla studentów programu Erasmus. Rolę personelu, który „jest aktywnym pośrednikiem ułatwiającym użytkownikom korzystanie z zasobów biblioteki” podkreślił Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, przyjmując uchwałę w sprawie stosowania Manifestu w grudniu 2009 r. Zapewnianie bibliotekarzom szkoleń zawodowych i „ustawiczne kształcenie skupiające się na usługach dla społeczności wielokulturowych, komunikacji międzykulturowej, kształtowaniu postawy otwartości, przeciwdziałaniu dyskryminacji, a także na znajomości kultur i języków [...]” [9] może stać się katalizatorem zmian.

Bibliografia

1. Al-QALLAF L. Charlene, MIKA J. Joseph. The Role of Multiculturalism and Diversity in Library and Information Science: LIS Education and the Job Market. *Libri*. 2013, nr 1, s. 1–20. ISSN 1865-8423.
2. BALLDERRAMA Sandra Ríos. This Trend Called Diversity. *Library Trends*. 2000, nr 1, s. 194–214. ISSN 0024-2594.
3. Biblioteka Politechniki Łódzkiej. *Library training for ERASMUS Students* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.ife.p.lodz.pl/sites/default/files/pliki_publiczne/plany-zajec/erasmus-en_szkolenie_biblioteczne_zima_2015-2016.pdf. Stan z dnia 25.03.2017.
4. *Biblioteki jako Wrota integracji Imigrantów w UE* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://villa.org.pl/villa/program/biblioteki-jako-wrota-integracji-imigrantow-w-ue/>. Stan z dnia 21.03.2017.
5. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji. *ERASMUS+* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.frse.org.pl/program/erasmus-plus/>. Stan z dnia 03.05.2017.
6. GRZYBOWSKI Przemysław. *Edukacja europejska: od wielokulturowości ku międzykulturowości: koncepcje edukacji wielokulturowej i międzykulturowej w kontekście europejskim ze szczególnym uwzględnieniem środowiska frankofońskiego*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls, 2008, ISBN 9788373087552.
7. *IFLA/UNESCO Multicultural Library Manifesto – Implementation Kit* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.ifla.org/files/assets/library-services-to-multicultural-populations/publications/ifla-unesco-multicultural-library-manifesto_implementation-kit_2012-12.pdf. Stan z dnia 03.12.2016.
8. KOŁODZIEJCZYK Edyta. Strony www dwudziestu najlepszych bibliotek uczelni akademickich w kraju w 2011 r. — próba analizy. *EBIB* [Dokument elektroniczny]. 2012, nr 1. Tryb dostępu: http://www.ebib.pl/images/stories/numery/128/128_kolodziejczyk.pdf. Stan z dnia 20.02.2017.
9. *Manifest UNESCO/IFLA o bibliotece wielokulturowej* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://dozcz.pl/doc/734856/manifest-unesco-ifla-o-bibliotece-wielokulturowej>. Stan z dnia 03.05.2017.

10. *Manifest UNESCO/IFLA o bibliotece wielokulturowej* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://www.ifla.org/files/assets/library-services-to-multicultural-populations/publications/multicultural_library_manifesto-pl.pdf. Stan z dnia 03.12.2016.
11. MAZUR Justyna, SZCZUREK Magdalena. *Erasmus guide for international students* [Dokument elektroniczny]. Lublin, 2012. Tryb dostępu: <http://phavi.umcs.pl/at/attachments/2014/0416/122004-umcs-lublin-guide-2012.pdf>. Stan z dnia 03.05.2017.
12. MILEWSKA Paulina. *Strona www biblioteki uczelnianej – kreatywna wizytówka instytucji?* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://repozytorium.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/5046/Milewska_PStrona_WWW_biblioteki_uczelnianej%E2%80%93kreatywna_wizyt%C3%B3wka_instytucji.pdf?sequence=1. Stan z dnia 20.02.2017.
13. *Misja i historia Biblioteki Głównej* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://bg.up.krakow.pl/?page_id=216. Stan z dnia 03.05.2017.
14. *Multicultural Resources and Services Toolkit Multicultural Resources and Services Library and Archives Canada* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.collectionscanada.gc.ca/obj/005007/f2/005007-300.1-e.pdf>. Stan z dnia 03.12.2016.
15. NELSON Corrine O. Unity through Diversity. *Library Journal*. 1994, nr 1, s. 38–41. ISSN 0363-0277.
16. Nicolaus Copernicus University Collegium Medicum. *Erasmus Guide* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: https://www.cm.umk.pl/en/images/foty/infor_stud_era/erasmus_guide3.pdf. Stan z dnia 03.05.2017.
17. *Polskie uczelnie coraz popularniejsze za granicą* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www.nauka.gov.pl/aktualnosc-ministerstwo/polskie-uczelnie-coraz-popularniejsze-za-granica.html>. Stan z dnia 22.03.2017.
18. RAJPUT Toby. Questioning Your Collection. *Knowledge Quest*. 2009, nr 38, s. 62–69. ISSN 1094-9046.
19. STEED Sarah. Public libraries serving multicultural communities across Australia: best practice examples. *Australian Public Libraries and Information Services*. 2011, nr 3, s. 116–124. ISSN 1030-5033.
20. STOFFLE Carla J. A New Library for the New Undergraduate. *Library Journal*. 1990, nr 1, s. 47–51. ISSN 0363-0277.
21. *The Multilingual Glossary database* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://www2.sl.nsw.gov.au/multicultural/glossary/>. Stan z dnia 20.03.2017.
22. TRUJILLO Roberto G., WEBER David C. Academic Library Responses to Cultural Diversity: A Position Paper for the 1990s. *Journal of Academic Librarianship*. 1991, vol. 17, nr 3, s. 157–161. ISSN 0099-1333.
23. WHITE Herbert S. Unity Through Diversity: We Need To Define Some Terms. *Library Journal*. 1995, nr 15, s. 43–44. ISSN 0363-0277.
24. *Wielki słownik angielsko-polski = English-Polish dictionary*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2002. ISBN 83-01-13708-8.
25. WIŚNIEWSKI Daniel. *Wielokulturowość pozytywnym efektem globalizacji*. In SZERŁĄG Alicja (red.). *Wielokulturowość – międzykulturowość w edukacji akademickiej: ku nowej jakości kształcenia*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, 2013, s. 19–25. ISBN 9788374329521.
26. WITRYLAK Agata. Witryny internetowe bibliotek państwowych wyższych szkół zawodowych – analiza treści. *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* [Dokument elektroniczny]. 2006, nr 7. Tryb dostępu: <http://www.ebib.pl/2006/77/witrylak.php>. Stan z dnia 20.02.2017.
27. *Wroclaw University of Technology: The Main Library: International Student Library Guide* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://old.biblioteka.pwr.edu.pl/files/prv/id16//o_bibliotece/Informacje%20dla%20studentow/Informator_2016Eng.pdf. Stan z dnia 03.05.2017.
28. YOUNG E. Terrence Jr. Multicultural Connections to Enrich Your Collection and Promote Cultural Diversity: Muslim Culture. *Library Media Connection*. 2003, August-Septmeber, s. 47–49. ISSN 1542-4715.
29. ZGÓŁKOWA Alina (red.). *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*. T. 45. Poznań: Wydawnictwo Kurpisz, 2004. ISBN 83-88841-60-2.